

СИРОВИННА БАЗА ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ РЕГІОНУ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Гулько Г.М.

Україна, м. Вінниця, Вінницький торговельно-економічний інститут (КНТЕУ)

В статті проаналізовані основні тенденції і проблеми розвитку сировинної бази харчової промисловості Вінницької області в сучасних умовах.

Харчова промисловість є важливою ланкою агропромислового комплексу (АПК) будь-якої країни, поєднуючи виробництво і промислову переробку сировинних ресурсів рослинного і тваринного походження з реалізацією готової продукції. Забезпечення населення якісними продуктами харчування є одним з головних напрямів соціально – економічного розвитку будь – якої держави. Споживання їжі є фізіологічною потребою людини, жодне суспільство не може жити без продуктів харчування. Саме тому можна стверджувати, що харчова промисловість була, є і буде в перспективі однією із найважливіших складових матеріального виробництва. Від технічного стану, забезпечення сировинними, енергетичними та іншими ресурсами, а отже, від сталої роботи її підприємств визначальною мірою залежить продовольча безпека держави.

Продовольча безпека – це такий рівень задоволення населення продовольством, який гарантує соціально-політичну стабільність у суспільстві, виживання і розвиток нації, особи, сім'ї, стійкий економічний розвиток. У даний час проблема продовольчої безпеки у світі постала досить гостро, що і не дивно, адже збалансоване харчування – основна запорука здоров'я людей, а отже і працездатності трудових ресурсів.

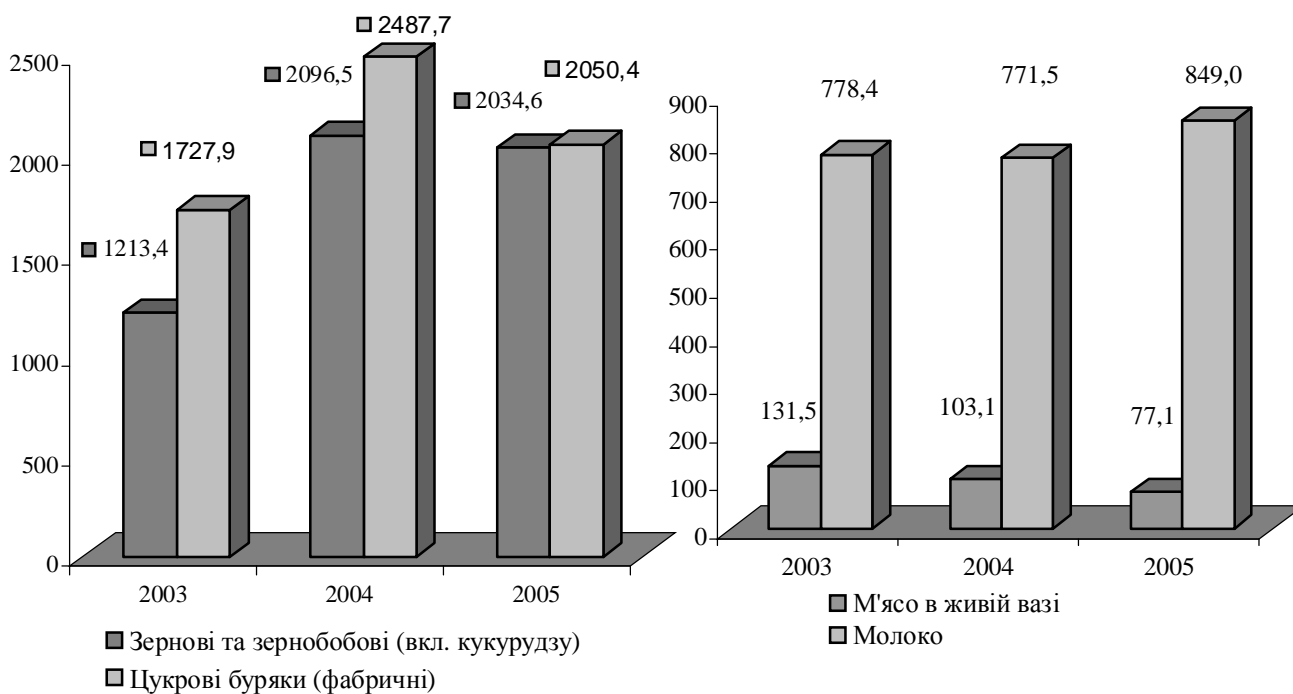
Що стосується України, то проблеми відтворення раціонального використання потенціалу харчової промисловості в умовах поглиблення ринкових відносин стали надзвичайно актуальними не тільки в теоретичному плані, а й у практичному і потребують нагального розгляду у розрізі кожного із окремих регіонів держави.

За Вінницькою областю традиційно закріплена репутація виробника харчової продукції та перероблення продуктів сільського господарства. Частка регіону в загальнодержавному обсязі реалізованої продукції харчової промисловості в 2005 році склала 5–6%, що дало йому змогу увійти у п'ятірку найпотужніших виробників–переробників сільськогосподарської продукції.

Основу сировинної бази харчової промисловості Вінницької області становить сільськогосподарська продукція місцевого виробництва, крім того використовується давальницька сировина.

Так, у 2005 році всіма категоріями господарств області вироблено зернових і зернобобових культур – 2034,6 тис. т, цукрових буряків – 2050,4 тис. т, м'яса (реалізація в живій вазі) – 77,1 тис. т, молока – 849,0 тис. т.

В порівнянні з 2004 роком знизилось виробництво зернових і зернобобових культур на 61,9 тис. т (на 2,9%), цукрових буряків – на 437,3 (на 17,6%), м'яса (в живій вазі) – на 26,0 (на 25,2%), проте молока збільшилось на 77,5 тис. т (на 10,1%).

Рис. 1 Динаміка виробництва зернових культур, цукрових буряків, м'яса в живій вазі та молока всіма категоріями господарств, тис. т

За 8 місяців 2006 року всіма категоріями господарств вироблено зернових і зернобобових культур без кукурудзи (в початково оприбуткованій вазі) – 1603,5 тис. т, цукрових буряків – 5,4 тис. т, м'яса (реалізація в живій вазі) – 53,1 тис. т, молока – 566,0 тис. т.

Основними товаровиробниками в 2005 році зернових культур та цукрових буряків являються сільськогосподарські підприємства, які виробили відповідно 78,2; 92,2% від загального обсягу цих культур [1].

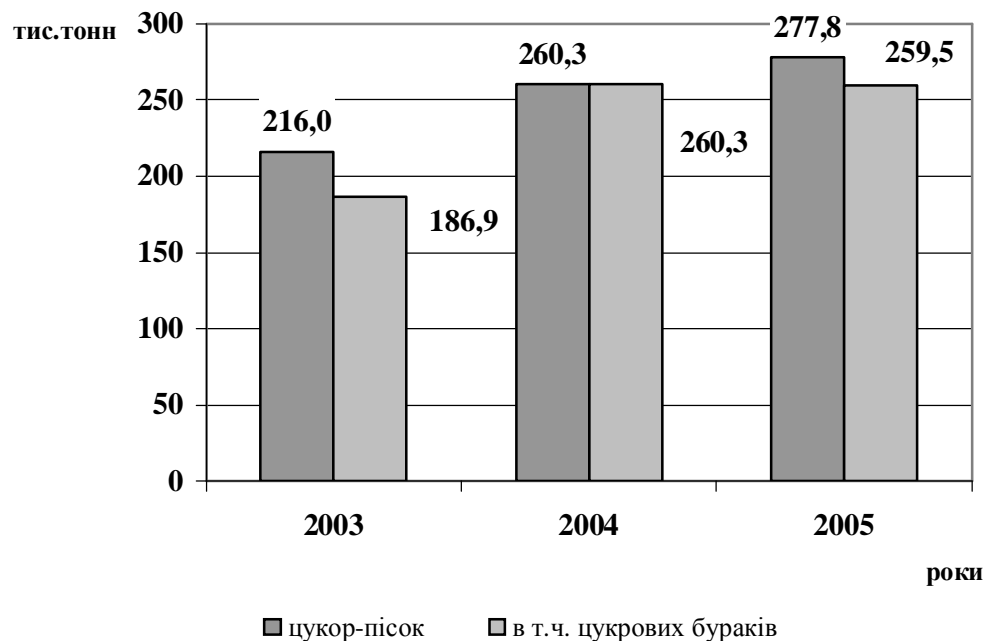
Проте, основними (61,6; 82,2%) товаровиробниками м'яса і молока є господарства населення (див. таблицю 1).

Питома вага товаровиробників у виробництві основних сільськогосподарських культур у 2003-2005 рр.

(у відсотках)

	2003		2004		2005	
	Сільськогосподарські підприємства усіх форм власності	Господарства населення	Сільськогосподарські підприємства усіх форм власності	Господарства населення	Сільськогосподарські підприємства усіх форм власності	Господарства населення
Зерно (вкл. кукурудзу)	72,4	27,6	80,4	19,6	78,2	21,8
Цукрові буряки	92,5	7,5	92,8	7,2	92,2	7,8
М'ясо (в живій вазі)	33,2	66,8	29,3	70,7	38,4	61,6
Молоко	21,7	78,3	19,7	80,3	17,8	82,2

Здавна Вінниччина називалась “цукровим Донбасом”, і сьогодні вона займає провідні позиції в Україні: в 2003 році – 4 місце, в 2004 та 2005 роках – перше місце серед регіонів країни (див. рис. 2)[1].

Рис. 2 Динаміка виробництва цукру у Вінницькій області у 2003-2005 рр.

році були виготовлені шоколад та інші готові харчові продукти з У 2005 році “цукровий Донбас” виробив понад 277 тис. т солодкого продукту, що є найкращим показником з 2000 року. В реалізації продуктів харчування цукрової промисловості належить 9,7%. Порівняно із попереднім роком, не зважаючи на річний приріст виробницт-

ва цукру на 6,7%, частка його реалізації знизилась на 1,6 відсоткових пункти, що знову ж таки пов'язано з роботою багатьох цукрозаводів на давальницьких засадах. У 2005 році цукрові заводи області переробили майже 55 відсотків сировини замовника (51% буряків та стовідсотково цукру–сирцю тростинного). Працюючи за давальницькими схемами підприємства фактично “стоять на колінах”, постачальник сировини несе набагато менші ризики. Як показує досвід, існує два шляхи розвитку цукрової галузі: перший (російський) – зробити ставку на переробку цукрової тростини; другий – закрити кордони для експорту очеретяного сирцю і залучити інвестиції в бурякову галузь.

Продовжується практика роботи на давальницьких засадах і в інших видах виробництв харчової промисловості регіону. Майже повністю з сировини замовника в 2005 вмістом какао (99,8%), олія нерафінована (88,9%), вироби кондитерські з цукру без вмісту какао (83,9%). Близько 57,3% обласного виробництва маргарину та продуктів аналогічних зроблено на давальницьких засадах, 19,3% – майонезу та соусів емульгованих інших, 15,6% – овочів консервованих натуральних, 7,4% – консервів м'ясних. Незначна частка сировини замовника (0,2–2,5%) у виробництві овочів, фруктів, грибів консервованих з доданням оцту, сирів жирних, спредів та сумішей жирових, м'яса та субпродуктів, ковбасних виробів [1].

До роботи на давальницьких засадах приводить, як нестача обігових коштів, так і незадовільний стан сировинної бази. Підприємства здійснюють оновлення продукції, забезпечують виготовлення товарів на європейському рівні якості, створюють робочі місця, готують кваліфіковані кадри. Проте, готова продукція вивозиться за межі регіону–виробника, а кошти, що отримують підприємства за переробку давальницької сировини, занадто обмежені і не дають можливості для розвитку власного виробництва.

Що стосується сільськогосподарської продукції місцевого виробництва, то в даний час високою популярністю користується питання так званої екологізації сільськогосподарських виробництв з метою виробництва екологічно чистих і абсолютно безпечних для здоров'я людини продуктів харчування. З метою забезпечення населення саме такою екологічно чистою продукцією на Вінниччині функціонує спеціалізоване об'єднання сільськогосподарських виробників „АгроЛан Україна”, до складу якого вже увійшло 30 господарств області.

Перелік посилань

- 1. Дані форм первинної статистичної звітності ГУС у Вінницькій області за 2005 р.*
- 2. Статистичний щорічник Вінниччини за 2004 рік / За ред. С. Ігнатова. - Вінниця: Держкомстат ГУС у Вінницькій області, 2005. – 648 с.*